

VEZE U TERITORIJALNOJ ODBRANI

Uspešno rukovođenje štabovima narodne odbrane i komandovanje njihovim jedinicama nemoguće je ostvariti bez dobro zamišljene, uspešno organizovane i kvalitetnog održavanja veza.

U rukovođenju teritorijalnom odbranom (TO) ne sme biti šablona, ono mora biti elastično kao što se elastično zamišljaju dejstva jedinica teritorijalne odbrane. Organizacija rukovođenja snagama TO mora omogućiti uspešno prilagođavanje novim i nepredviđenim situacijama i specifičnostima pojedinih područja.

Na vezu znatno utiču neke osobenosti rukovođenja teritorijalnom odbranom, kao što su:

— veliki broj organa, organizacija i jedinica na teritoriji društveno-političke zajednice,

— najčešće veliko prostranstvo (velika međusobna udaljenost), na kojem će organi, organizacije i jedinice biti raspoređeni, kao i njihovi česti pokreti,

— često nepoznata mesta nalaženja užeg rejona pojedinih organa i jedinica,

— različite situacije i stanje jedinica i raznih organa, i

— česte neizvesnosti o položaju i situaciji na određenoj teritoriji.

Kao što u rukovođenju teritorijalnom odbranom ne sme biti šablona, tako ga ne sme biti ni u vezi. Da bi se veza u svim mogućim uslovima i prilikama mogla uspešno održavati, potrebno je usvojiti odgovarajuća načela koja su karakteristična za teritorijalnu odbranu. Inače, opšta načela organizacije veze u nas već postoje.

Veza treba da omogući stalno rukovođenje štabovima narodne odbrane, komandovanje njihovim jedinicama i objedinjavanje i usmeravanje zajedničkih dejstava svih faktora koji na bilo koji način učestvuju u taktičkim radnjama. Da bi odgovorila ovim zadacima, ona treba:

- da je dobro i blagovremeno organizovana, jedinstveno shvaćena, realno planirana, elastična i lako prilagodljiva,
- da se lako uspostavlja i uspešno održava i da su sredstva zadovoljavajućeg kvaliteta,
- da obezbedi tačnost i tajnost saobraćaja,
- da je žilava, postojana, višestruka, višekanalna i elastična, i,
- da je što bolje zaštićena od elektronskih, diverzantskih i drugih dejstava neprijatelja.

Na osnovu napred navedenih načela, veza u teritorijalnoj odbrani treba da omogući:

- uspešno rukovođenje odgovarajućim štabovima narodne odbrane u svim uslovima, pa i na privremeno okupiranoj teritoriji,
- efikasno komandovanje jedinicama teritorijalne odbrane, organima civilne zaštite i drugim organizacijama,
- međusobnu saradnju štabova narodne odbrane, sadejstvo jedinica teritorijalne odbrane i jedinica operativne vojske, na frontu i u pozadini,
- usaglašavanje mera i dejstava jedinica i ustanova u sopstvenoj i pozadini neprijatelja i na frontu, i
- kontakt sa odgovarajućim organima snabdevanja.

Za potrebe veza teritorijalne odbrane koriste se radio-relejna, radio, žična i signalna sredstva, a organizuje se i kurirska veza.

Do otpočinjanja agresije i u periodu prelaska iz mirnodopskog na ratno stanje, može se očekivati intenzivan rad radio-izviđačke službe agresora, što može imati ozbiljne reperkusije na veze u početku i toku borbenih dejstava. Ovo se stalno mora imati u vidu i starešinama veze predočavati. U toku izvođenja vežbi takve situacije treba što realnije predstavljati i uporno objašnjavati moguće posledice. U toku priprema za odbranu zemlje treba izbegavati da elektronski uređaji rade u mestima i rejonima u kojima će se naći u ratu.

Najverovatnije je da će agresor prvi udar usmeriti na operativne snage. U tom periodu borbenih dejstava, veze operativnog dela oružanih snaga biće najosetljivije i najugroženije. Zbog toga, njihovim vezama, u jedinstvenom planu veza i u njegovoj realizaciji treba dati određen prioritet.

Organi i jedinice teritorijalne odbrane, u početnom periodu, sadejstvovaće operativnim snagama, uglavnom po dubini a samo delimično na frontu. Kako se dejstva budu prenosila dublje tako će i potrebe za sadejstvom teritorijalnih i operativnih snaga biti veće, obimnije i intenzivnije.

Sa delovima operativnih snaga, u početnim dejstvima, sadejstvovaće i drugi delovi narodne odbrane. To sadejstvo odvijaće se,

najpre, između izviđačkih delova, jedinica u pretpolju, osiguravajućih delova, graničnih jedinica i nekih jedinica teritorijalne odbrane — koje se tu formiraju.

U dubini teritorije, štabovima narodne odbrane i njihovim jedinicama, sadejstvovaće komande operativnih i taktičkih jedinica, pre svega u izvođenju protivdesantne odbrane, kao i za druge svrhe.

Sadejstvo može da omogući samo dobra veza. Organizacija sadejstva i veza mora da bude blagovremena, kvantitativna i kvalitativno izvršena. Ta organizacija u praksi treba da se verifikuje, da se potvrdi, makar onoliko koliko je to na vežbama i štabnim igrama realno moguće.

Mere koje se preduzimaju radi bezbednosti (protivelektronsko obezbeđenje) veza moraju se ostvariti, ponekad i na štetu postojanja veze. Stoga se moraju sprovoditi u život principi korišćenja pojedinih vrsta veze da bi se postigla tajnost saobraćaja (naročito radija). Aktiviranje radio-veze dozvoljavati samo u slučaju neefikasnosti drugih vrsta veza i to po meri uvođenja jedinica u borbu (za PVO, PDO, CZ i sl.) Pri tome režim rada u načelu ne bi trebalo da se menja osim u komandama, štabovima, jedinicama i ustanovama koje se angažuju u borbi.

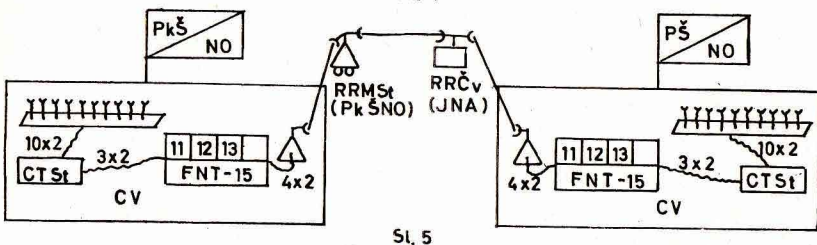
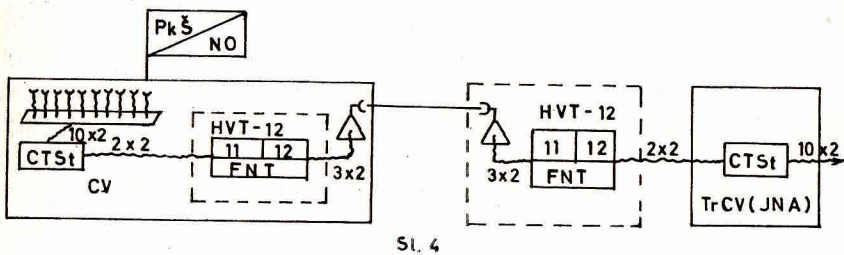
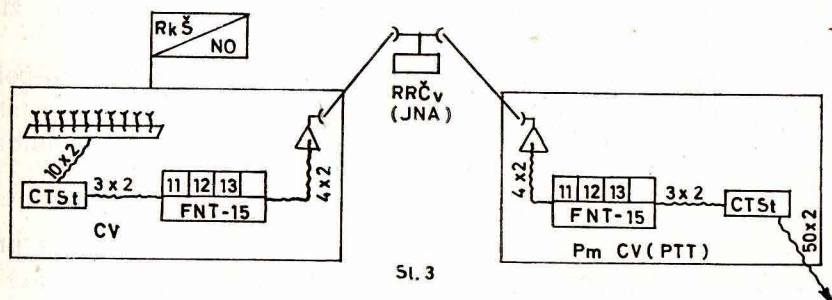
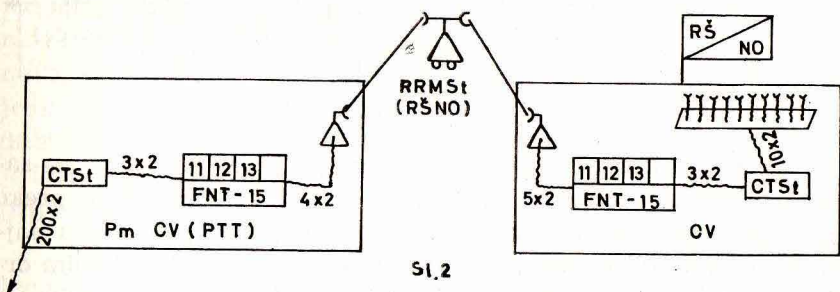
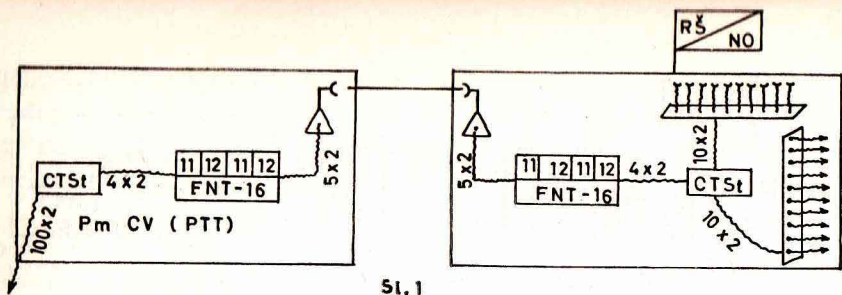
RADIO-RELEJNA VEZA

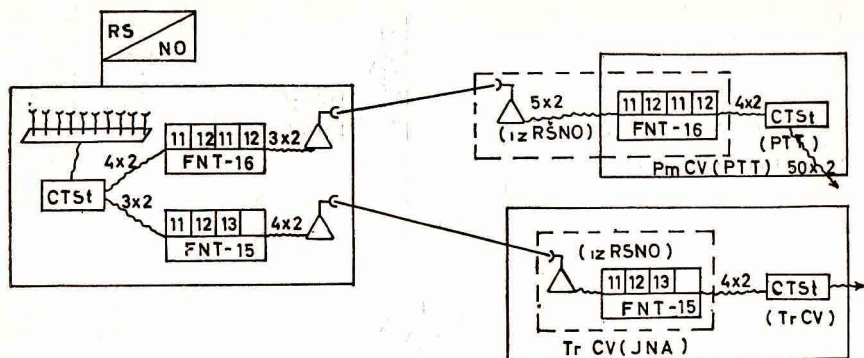
Ova vrsta veze na izvesnim nivoima (republika — pokrajina, za sada), i u povoljnim prilikama, imaće dominantnu ulogu, bilo da se koristi za neposrednu radio-relejnu vezu (sa odgovarajućim kanalima UNF) ili da služi za »upadanje« u pomoćne centre veze. Ovako će se dobiti potrebne veze i izbeći će se suvišni posrednici i to bez integrisanja sa RR-vezama. Pomoću radio-relejnih veza moguće je dobiti obilazne veze preko pomoćnih CV PTT ili radio-relejnih čvorišta teritorijalnih veza JNA, kao i posredstvom teritorijalnih CV JNA (ređi slučaj).

Neki primeri održavanja RR-veza prikazani su na slikama od 1 do 6.

Korišćenja RR-veza zavisiće, pre svega, od materijalnih mogućnosti odgovarajućeg rukovodstva dotične društveno-političke zajednice.

Veća sigurnost veza može se ostvariti neposrednim održavanjem veze sa rukovodstvima (štabovima narodne odbrane) pojedinih društveno-političkih zajednica. Tada ne bi bilo moguće da se široko koristi veza koja bi se integrisala sa teritorijalnim žičnim vezama,

Št. 6

a ove su znatno razvijenije ili su u razvoju. To znači da je po sadašnjem rešenju (ulaženjem u veće TT-centre neposredno ili preko RR-čvorišta) omogućeno rukovodstvima da održavaju veze sa i najužim društveno-političkim zajednicama, privrednim i društvenim organizacijama, organima civilne zaštite i dr., i to samo na sopstvenoj teritoriji (akvatoriji), zahvaljujući, pre svega, razgranatosti žičnih veza.

U konkretnim uslovima nijedan štab NO šire društveno-političke zajednice, koji poseduje RR-sredstva ne bi trebalo da ostane bez ove veze, pošto na našoj teritoriji postoji i usavršava se solidna teritorijalna RR-veza (rešetka). Da bi se ta veza osigurala mora se izvršiti temeljita i svestrana organizacija.

Neposredno održavanje RR-veza povoljnije je u slučaju privremene okupacije teritorije, dok je posredno održavanje veze preko TT-centara veze (PTT i TrCV) i radio-relejnih čvorišta svrsishodnije u pripremnom periodu i za vreme dok nisu ozbiljnije narušene žične veze. Najracionalnije bi bilo da se kombinovano održavaju ove veze.

Kada se proizvedu ili obezbede mobilniji RR-uređaji, pre svega prenosni i autonomni u pogledu izvora električne energije, održavanje RR-veze biće moguće i sa svim društveno-političkim organima i ako nastupi potpunija privremena okupacija teritorije. Tada ova veza može biti efikasnija nego druge vrste veza, pošto je ona znatno manje izložena mogućim dejstvima neprijatelja. Prema tome ova veza je veoma perspektivna za uspešnije rukovođenje.

RADIO-VEZA

U sadašnjim uslovima ovo je glavna vrsta veze u teritorijalnoj odbrani, naročito u uslovima delimične okupacije teritorije. Dobro organizovana i umešno korišćena ova veza, s obzirom na njene tak-

tičko-tehničke osobine, može najviše da doprinese uspešnom rukovođenju. Može se održavati, između ostalog, i sa učesnicima čije mesto nalaženja nije poznato. Isto tako, može se održavati i preko teritorije koju drži neprijatelj, što nije slučaj sa ostalim vrstama veze.

Ove dve osobine su veoma značajne za teritorijalnu odbranu, pošto će biti slučajeva da rukovodstvo šire društveno-političke zajednice, odnosno njen štab narodne odbrane, neće znati gde se trenutno nalazi rukovodstvo neke druge društveno-političke zajednice, jedinice teritorijalne odbrane, organi CZ, komande operativnih jedinica i obratno. Često će biti potrebno da se koordiniraju dejstva ustanova, organizacija i jedinica na sopstvenoj sa drugim organima i jedinicama na okupiranoj teritoriji, itd. Stoga je radio-veza u sadašnjim prilikama veoma značajna, i ona će u nekim situacijama biti jedina vrsta veza sa pojedinim jedinicama i organima u pozadini neprijatelja.

Za teritorijalnu odbranu pogodni su radio-uređaji visoke frekvencije (3—30 MHz), vrlo visoke frekvencije (30—300 MHz) i ultra visoke frekvencije (300—3000 MHz, za RR-veze). Najinteresantniji su uređaji koji su konstruisani za rad na VVF-opsegu (30—300 MHz). Uređaji VVF imaju sve navedene dobre osobine, sem što im je »domet« ograničeniji i manji nego kod VF-uređaja. To proističe iz prirode širenja elektromagnetnih talasa tog opsega. Uopšteno rečeno širenje i domet su uslovljeni manje-više optičkom vidljivošću učesnika, pošto se prostorna komponenta ne reflektuje od jonizovanih slojeva atmosfere, a prigušenje (upijanje) površinske komponente je znatno veće nego kod VF, intenzivnije je što je vegetacija bujnija, zemljište vlažnije, geološki sastav nepovoljniji, itd. Ove i slične osobine su prinudile Amerikance da za radio-veze u Vijetnamu potraže druga tehnička rešenja.

Za uslove teritorijalne odbrane, uzevši u obzir sve prednosti i nedostatke tehnike, uređaji VVF-opsega mogu se vrlo uspešno koristiti samo ako se te osobine prilagode konkretnim prilikama, posebno zbog toga što su vrlo pogodni za manevrisanje, mobilni su, autonomni, manje osetljivi na prisluškivanje, ometanje, itd.

U uslovima nuklearnog rata radio-veze na VVF-opsegu imaju neke prednosti u odnosu na VF-opseg, pošto je moguće, u tim uslovima, održavanje veze prostornom komponentom na udaljenju čak 200—300 km, što zavisi od radne frekvencije, dok su veze na VF-području sa prostornim talasima nemoguće. Uzevši u obzir dobre i loše osobine jednih i drugih uređaja dolazi se do zaključka da bi korišćenje jednih i drugih bilo najpotpunije, a to znači udvajanje (dupliranje), što povećava troškove. Međutim, gde god je moguće treba

prvenstveno koristiti uređaje VVF-opsega na jedan od načina prikazanih na slikama, pošto su veze sa njima obično kvalitetnije i zaštićenije.

I pored svih loših osobina radio-uređaja i radio-veze u celini, ona je u drugom svetskom ratu, u našoj NOB odigrala veoma značajnu, ako ne i odlučujuću ulogu, naročito za veze viših komandi i samostalnih jedinica, za upravljanje organima i jedinicama i preko teritorije koju je držao neprijatelj. U Vijetnamu, na Sinaju i drugde povećana je uloga radio-veza. Neki vojni autori SAD smatraju da »danas u Vijetnamu radio-veza predstavlja kičmu sistema veza, da nikada ranije u istoriji ratovanja radio-veze nisu imale tako dominirajuću ulogu u vojnim vezama, da su radio-veze bacile u zasenak sve ostale vrste veza u Vijetnamu«, itd. S obzirom na to što Amerikanci nisu imali radio-uređaje, prilagođene uslovima koji vladaju u Vijetnamu, i što su imali velike teškoće u održavanju veza, oni su tražili rešenja za konkretne prilike, kao što su:

- pronalaženje višekanalnih sredstava veze;
- izrada uređaja, posebno za bliske i za daleke veze sa mogućnošću regulisanja snage sredstva (radi tajnosti);
- minijaturizacija uređaja (težina 0,75 i 3,5 kg sa izvorima) i skraćivanje antena na 1/10 talasne dužine;
- isprobavanje naduvnog (30-metarskog) antenskog tornja da bi se antene izdigle iznad rastinja,
- izrada dipol-antena za dva naduvna kraka,
- konstruisanje »džungla-tip« antene,
- upotreba feritne antene kao zamene za štap-antenu,
- unifikacija sklopova pojedinih uređaja,
- korišćenje satelita za ostvarenje glavnih radio-veza,
- korišćenje balona za uređaje za retranslaciju, i
- šira integracija radio, RR i žičnih veza.

U konkretnim prilikama ovi eksperimenti bili su mogući, pa je postignut i dobar uspeh u održavanju radio-veza. Međutim, da je armija NOF Južnog Vijetnama raspolagala PAA, avijacijom, uređajima za prisluškivanje i ometanje, pitanje je da li bi se uspešno mogla ispitivati i koristiti radio-veza.

U koncepciji odbrane svake zemlje i u razradi doktrine moraju se predvideti načini korišćenja nove tehnike, uključujući i onu koja je zaplenjena.

Radio-veza za potrebe teritorijalne odbrane organizuje se po usvojenim načelima, a po odgovarajućim pravcima ili u mrežama.

S obzirom na organizaciju komandovanja, broj potrebnih veza za jedno rukovodstvo, mali broj sredstava, pokretljivost rukovodstva

i sl. u radio-mrežama će se pojavljivati veći broj učesnika nego što je to uobičajeno. To ujedno znači da će radio-veze biti retke. I to je jedan od uzroka koji nameće veću samostalnost, inicijativu, direktivnost u rukovođenju i komandovanju u teritorijalnoj odbrani.

Smatra se da će udaljenost rukovodstva (štabova narodne odbrane) često biti velika:

- republika — pokrajina (zona, oblast) 50—250 km,
- pokrajina — zona (oblast) 30—70 km,
- zona (oblast) — srez (kotar) — 20—50 km,
- srez (kotar) — opština — 10—40 km.

Približne daljine biće i između štabova narodne odbrane i komandi jedinica, koje će dejstvovati u pozadini neprijatelja i biti pod komandom štabova narodne odbrane.

Kao što se vidi, udaljenja će biti znatna i često veća od nominalnih dometa radio-uređaja pogodnih za štabove i rukovodstva koja rade u pozadini neprijatelja. Ako se pretpostavi da će biti potrebno i organizovati direktne veze, kao, na primer, između republika i opština (kada će rastojanje između njih dostizati i do 200 km), može se zaključiti do kakvih teškoća može doći u radio-vezama, bilo zbog ograničenja dometa uređaja užih društveno-političkih organizacija, bilo usled uspešnog elektronskog dejstva neprijatelja.

Da bi se ovi problemi otklonili, već sada se mora razmišljati o tranzitnim primo-predajama pa u vezi s tim i ljudstvo treba uvežbavati. Osim toga, u perspektivi bi trebalo obezbediti sredstva za automatsku retranslaciju, pre svega pomoću uređaja prenosnog tipa. Uređaje za retranslaciju trebalo bi postavljati na unapred određena, ispitana i pripremljena mesta sa kojih je moguće obezbediti radio-vezu sa svim organima teritorijalne odbrane. U našim orografskim uslovima moguće je koristiti zemaljske uređaje za retranslaciju. U krajnjim i kritičnim slučajevima treba računati samo na tranzitne primo-predaje, posredovanjem trećih učesnika.

Ako se dobro organizuje radio-veza primenom retranslacije, za njeno ostvarivanje mogu se koristiti veoma laki uređaji pa i VVF-sredstva. Stanice za retranslaciju mogu se postaviti u objekte postojećih RR-čvorišta, objekte PTT, JRT, SUP ili drugih organa, koji se nađu u pogodnim rejonima. Za privremeni smeštaj mogu se upotrebiti, u povoljnim uslovima, i improvizovane bačije, planinske kuće i dr.

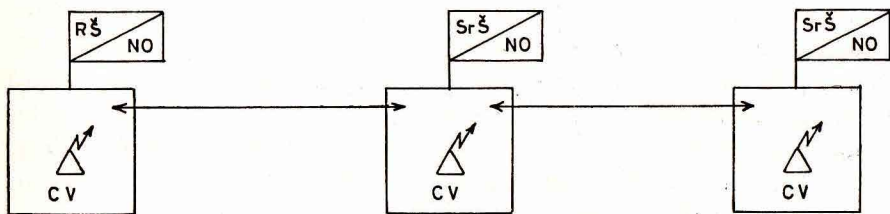
Neki mogući načini održavanja radio-veza prikazani su na slikama od 7 do 10.

Uporedo sa rešavanjem pitanja održavanja veze pomoću uređaja za retranslaciju moraju se rešavati i problemi borbenog i materijalnog obezbeđenja i zbrinjavanje stanica.

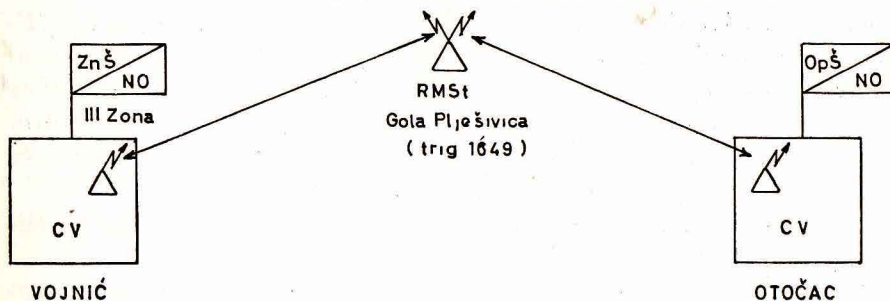
Radi uspešnijeg ostvarivanja veza u ovako otežanim uslovima, moguće je i racionalno korišćenje radio-amatera, koji su najčešće vrlo dobri poslužiocci (operatori), uporni, snalažljivi i odgovorni manipulanti, ljudi koji dobro poznaju područje na kome žive, imaju dobra znanja iz tehnike kojom rukuju. Njih bi odmah trebalo uključiti u ovaj rad, regulisati im ratni raspored, postupno, pa makar i delimično ih uvežbavati u sličnim situacijama. Efikasnost radio-amaterskih veza do sada je mnogo puta dokazana na međunarodnom i na internom planu.

Radio-amateri i njihove organizacije (u SFRJ organizacija ima više stotina sa skoro 10.000 članova) mogu se racionalno organizovati i koristiti za potrebe veza u teritorijalnoj odbrani. Ima ih toliko da bi se moglo formirati nekoliko stotina radio-mreža. To bi moglo da se realizuje u vidu prikladne rešetke, koju bi prema potrebi koristili svi ŠNO, drugi organi i jedinice i to na teritorijalnom principu. Za ostvarivanje takve zamisli potrebna su odgovarajuća sredstva koja ne moraju biti unificirana, ali trebalo bi samo da su kompatibilna.

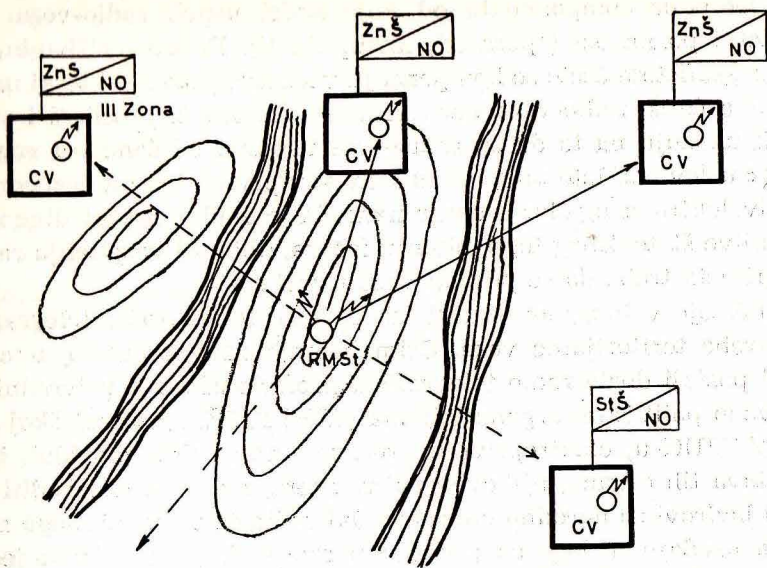
Kao obilazne (ili duplirajuće) veze mogu poslužiti radio-veze SUP pošto ti organi obično imaju dobro organizovane i kvalitetne radio-veze. Osim toga, njihove veze i objekti će se, u datim uslovima, koristiti za potrebe teritorijalne odbrane, pošto je i milicija sastavni deo TO u ratu.

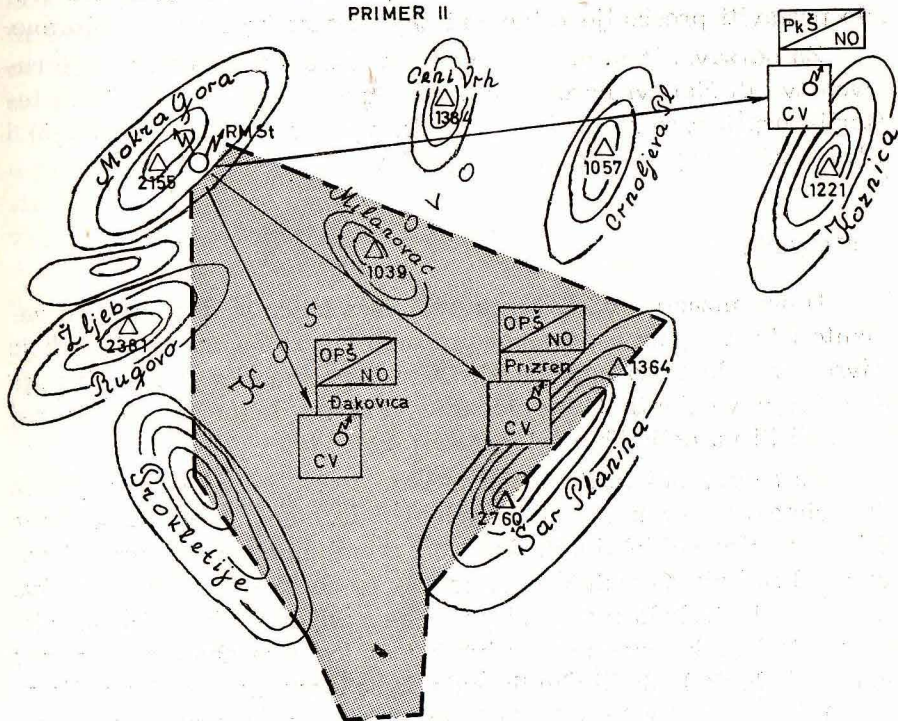
SL 7 - ODRŽAVANJE RADIO-VEZE POSREDNO (TRANZITOM)

SL 8 - ODRŽAVANJE RADIO-VEZE POSREDNO (RETRANSLACIJOM)

SL. 9- ODRŽAVANJE RADIO-VEZE POSREDNO (RETRANSLACIJOM)
PRIMER II

SL. 10- ODRŽAVANJE RADIO-VEZE POSREDNO (RETRANSLACIJOM)
PRIMER III

Jedna od komponenata od koje zavisi uspeh radio-veza jesu kvalitetni poslužiocci (operatori, manipulanti). Dobro uvežbanim radio-telegrafistom često se kompenzuju veće manjkavosti i teški uslovi u kojima će se radio-veza naći. Mnoga iskustva iz prošlosti i sadašnjosti ukazuju na to da su radio-veze uspešno održane i u »nemogućim« uslovima. Isto tako nesmotrenost u primeni mera bezbednosti i protivelektronskog obezbeđenja nanosila je velike, nesagledive i neprocenjive štete. Zbog toga, pitanju izbora, oblika i vaspitanja radio-telegrafista treba da se posveti veća pažnja.

Postoje velike mogućnosti izbora kvalitetnih radio-telegrafista za potrebe teritorijalne veze. Osim brojnih radio-amatera, u našoj zemlji postoji dosta radio-telegrafista profesionalaca u privrednim i društveno-političkim organizacijama (JZPTT, JŽ, meteorološkoj službi, TANJUG-u, elektroprivredi, rečnoj i pomorskoj plovidbi, itd.). Iz sastava tih organa, njihovim sužavanjem, mogu se obezbediti potrebni kadrovi za narodnu odbranu. Ovi radio-telegrafisti mogu se sa svojim uređajima, koji su pogodni u ove svrhe, uključiti u jedinstvenu radio-rešetku, koja bi se organizovala na dotičnoj teritoriji. Stoga bi odgovarajućim organizacijama i radio-telegrafistima trebalo postaviti preciznije ratne zadatke za potrebe narodne odbrane.

Za održavanje unutrašnje veze na maršu, naročito kada se rukovodstva ili štabovi narodne odbrane kreću na poluoslobođenoj teritoriji, uspešno se mogu koristiti laki prenosni RU VVF (RUP-3) i slični uređaji zaplenjeni od neprijatelja.

ŽIČNA VEZA

U organizaciji i održavanju ovih veza ističu se dve osnovne varijante i to: veza na sopstvenoj teritoriji i veza na teritoriji koju je privremeno okupirao neprijatelj. Osim toga, moguća je kombinacija ovih dveju varijanti, tj. održavanje veza na delimično okupiranoj teritoriji ili na delimično oslobođenoj teritoriji.

Na sopstvenoj teritoriji žična veza treba da se održava prema planovima koji su unapred razrađeni i utvrđeni. Odstupanja može biti samo usled subjektivnih slabosti i eventualne neodgovornosti pojedinih lica koja su zadužena za izvršenje nekih tehničkih zadataka. Zbog toga bi trebalo ugravati pojedine varijante tehničkih rešenja, kao što to čine komande operativnih jedinica. Grešaka u postupcima ne bi trebalo da bude ili ako ih bude da se blagovremeno ispravljaju.

Usvojeni način korišćenja žičnih veza »upadanjem« u pojedine čvorne centre pomoću radio-relejnih uređaja i pomoću uređaja nosećih frekvencija je interesantan i u sadašnjim uslovima prihvatljiv.

Na taj način postignuta je integracija žičnih i RR-veza, a spojni putevi i broj mogućih posrednika se znatnije smanjuje.

Ovakav način održavanja žičnih veza u teritorijalnoj odbrani zadovoljiće potrebe rukovođenja, ali samo na sopstvenoj teritoriji i dok ne nastupe masovnija rušenja, posebno tamo gde se koriste stalne vazdušne žične linije i centri veza u gradovima. Tamo gde budu korišćene podzemne linije i utvrđeni objekti van gradova, sigurnost i stabilnost žičnih veza biće mnogo veća.

U ovom periodu mora se voditi računa i o zaštiti veza, pošto postoje mogućnosti intenzivne aktivnosti neprijatelja na planu prisluškivanja, dezinformisanja, sabotaza, petokolonaštva i sličnih diverzija. Zbog toga, kao i zbog ostalih potreba, na čvornim tačkama i objektima na kojima će se, između ostalog, vršiti razna prespajanja, posredovanja i usluge, treba da budu veoma odgovorni i tehnički sposobni kadrovi, jer tada u žičnoj vezi (kod ljudstva i tehnike) dolazi do najvećih iskušenja i provere sposobnosti.

Po meri nastupanja agresora i žične veze će gubiti svoju ulogu. Težište žične veze i njenog saobraćaja prenosice se na druge vrste veza sve dok se sa pojedinim organima i jedinicama potpuno ne prenese na radio-saobraćaj i kurirske veze. To znači da će (u nekim fazama) komande, ustanove i jedinice morati da ostanu na nekoj od ovih vrsta veze pa često i bez toga. U najtežim prilikama ostaće se samo na »idejnoj vezi«. Ta veza u rukovođenju nikada ne bi smela da zataji. Zato je moramo negovati. Ideje nas nisu izdale u prošlosti, u presudnim trenucima, pa ne bi smele da nas izdaju ni u budućnosti. Tako nešto će se uspešno ostvarivati samo ako budemo dejstvovali u skladu sa koncepcijom opštenarodne odbrane, a postupali po načelima teritorijalne odbrane, a to znači da uvek budemo aktivni i da tučemo neprijatelja svuda i na svakom mestu i svim raspoloživim snagama i sredstvima.

Žične veze preko fronta ili kroz front ne mogu se održavati. Osim toga, kako neprijatelj nastupa tako se i objekti žične veze uništavaju, neka sredstva će se i evakuisati ili sakrivati pa će se koristiti za vezu u pozadini fronta (kada se za to stvore uslovi). Ispravne uređaje ne bi trebalo ostaviti neprijatelju.

Na teritoriji koju je agresor privremeno okupirao, žična veza se može dosta uspešno koristiti samo u jedinicama teritorijalne odbrane i to onako kao što su korišćene poljske kablovske linije u jedinicama i komandama NOV u toku II svetskog rata. U rukovodstvima narodnom odbranom žične veze moguće je održavati, pre svega, za unutrašnje potrebe, ali samo na oslobođenoj teritoriji i to korišćenjem zaostalih stalnih žičnih linija ili pomoću novopostavljenih, uglavnom improvizovanih stalnih ili polustalnih linija.

U sadašnjim uslovima to je jedna od glavnih vrsta veze. U savremenim uslovima ovo je spora veza, ali ostaje činjenica da je to dosta sigurna veza. Ako se prenos i prevoz kurira organizuje pomoću savremenih sredstava i na najcelishodniji način, veze mogu biti blagovremene i sigurne. U drugom svetskom ratu kurirske veze su odigrale važnu ulogu, one su često bile nezamenljive, a ponekad i jedine. Iskustva našeg NOR-a to najbolje potvrđuju, a naši kuriri su bili prave legende.

Kurire treba koristiti samo tamo gde je to neophodno, za prenos pošiljaka. Ljude treba štedeti i koristiti ih za aktivno suprotstavljanje neprijatelju, za borbu protiv okupatora.

Održavanje kurirske veze na sopstvenoj teritoriji odvijaće se bez većih poteškoća. Međutim, ova veza imaće znatno više problema i biće rizična kada se bude održavala preko teritorije koju je okupirao neprijatelj. Teško će biti održavati veze preko fronta. Za takve veze najbolje je da se koriste tajne kurirske stanice, organizovane u vidu zaštite.

Koliko je poznato sada postoji više sistema i korisnika kurirskih veza (PTT, SUP, SIP, SIV, SNS, JNA i dr.). To je neracionalno i neekonomično korišćenje raspoloživih snaga i sredstava. Tako nešto se ne bi moglo dozvoliti u ratu iz više razloga. Zbog toga bi već sada trebalo, gde je to moguće, preduzeti odgovarajuće mere da se ove veze integrišu, što bi bio konstruktivan doprinos razradi koncepcije opštenarodne odbrane. Taj posao bi mogli obaviti štabovi narodne odbrane odgovarajućih društveno-političkih zajednica, kao nosioci poslova iz resora teritorijalne odbrane. U tu svrhu oni bi trebalo da dobiju potrebna ovlašćenja, ako ih već nemaju, a integraciju da izvrše u saglasnosti sa JNA i predstavničkim organima društveno-političkih zajednica, ustanova i organizacija.

Za održavanje kurirskih veza korišćeće se pešaci, motorna vozila, helikopteri, avioni, hidrogliseri i dr. Kada bude moguće korišćeće se psi i golubovi. Kao što ćemo u borbi protiv agresora primenjivati sva moguća sredstva, od najprimitivnijih do najsavršenijih, tako i u vezama računamo na sve moguće snage i sredstva.

Prema tome, u eventualnom ratu računamo na povećanu ulogu kurirske veze u sopstvenoj pozadini, u pozadini koju je okupirao neprijatelj, na frontu i preko njega. Za ovu vezu već sada treba predvideti odgovarajuće snage i sredstva. Za kurirsku vezu treba imati osnovna i rezervna sredstva, materijal za održavanje, pogonsko gorivo i mazivo i dr. Ako se predviđa korišćenje aviona i helikoptera,

za njih treba osigurati odgovarajuća letelišta, izgraditi i dobro maskirati skloništa. Avioni i helikopteri mogli bi, osim za prenos pošte, prenositi rukovodioce i starešine jedinica teritorijalne odbrane i društveno-političkih zajednica.

SIGNALNA VEZA

Ova vrsta veze biće primenjivana i u budućnosti. U našim uslovima, u teritorijalnoj odbrani, ona će imati značajnu primenu. Signalna veza imaće značajnu ulogu tamo gde bude otežano ili je nemoguće održavanje drugih vrsta veza: u većim naseljenim mestima, preko vodenih prepreka, između ostrva, između plovnih jedinica, u manjim jedinicama dok se ne opreme drugim uređajima, u šumskim predelima, itd.

VEZE SADEJSTVA SA OPERATIVNOM ARMIJOM

Za čitavo vreme ratnih dejstava ukazivaće se potreba za sadejstvom štabova narodne odbrane, počev od opština pa do republika, sa odgovarajućim komandama jedinica operativne vojske, zatim komandi jedinica teritorijalne odbrane sa komandama operativnih jedinica. Toj vezi treba pokloniti posebnu pažnju, pošto od sadejstva ovih snaga zavisi uspeh borbenih dejstava.

*

Na osnovu izloženog može se zaključiti:

1. — Da će radio-relejne veze služiti za vezu sadejstva između štabova narodne odbrane širih društveno-političkih zajednica i komandi operativnih jedinica, i za posredovanje do žičnih veza. Kada RR-veze budu razvijenije moći će se šire koristiti za održavanje neposredne veze sadejstva između pojedinih rukovodstava užih društveno-političkih zajednica i odgovarajućih komandi nižih jedinica operativne vojske i obratno.

2. — Radio-veze biće najšire korišćene za potrebe sadejstva i one bi mogle biti najefikasnije na svim stepenima i u svim situacijama, bilo da se jedinice nalaze na sopstvenoj teritoriji, na teritoriji koju je neprijatelj privremeno okupirao ili sa obe strane. Uslov za uspešno ostvarivanje radio-veze sadejstva je, pre svega, posedovanje sredstava koja su kompatibilna i identična stanična dokumentacija,

tako da se veze mogu uspostavljati i održavati. Za uspešnu zaštitu komuniciranja mora se raspolagati i zajedničkim kriptografskim dokumentima, ili šifro-uređajima za odgovarajuće stepene.

3. — Žične veze biće moguće održavati samo na sopstvenoj teritoriji. Da bi se one brzo uspostavile i uspešno održavale u najkritičnijim periodima (za vreme pripreme, mobilizacije, razvoja jedinica i u početnim borbenim dejstvima) treba ih već sada do detalja isplanirati i organizovati, isprobati i uhodati, tako da svaka komanda ili štab unapred znaju kako, kojim putem, gde i u koje vreme mogu dobiti traženi organ ili komandu.

4. — Kurirske veze treba već u pripremnom periodu uhodati, isprobati, tako da bi u borbenim dejstvima bilo što manje lutanja. Sredstva treba blagovremeno pripremiti. U ovoj vezi ne bi smelo da bude problema, osim u slučaju njenog održavanja preko fronta.

5. — O signalnoj vezi treba se takođe međusobno dogovoriti, pošto bez zajedničkih elemenata o ovoj vezi ne može biti ni govora. Za uspešnu primenu signalne veze sve elemente treba utanačiti i usaglasiti već sada, čim pre, pošto su iznenađenja moguća. Inicijative radi koordinacije mogu da poteknu bilo s koje strane, ali ipak trebalo bi da se zna ko je i za šta odgovoran.

Mere bezbednosti moraju se stalno primenjivati u svim vrstama veze i to adekvatno, savesno i odgovorno. Stalno, treba primenjivati šifru i ostala dokumenta TKT. Organi rukovođenja i veze, radi potpune i pravilne organizacije rukovođenja, moraju sve ove probleme paralelno (istovremeno) i kompleksno rešavati, jer nebriga o ovim pitanjima postaje bumerang i to u kritičnim situacijama. U ove poslove obavezno treba uključiti i kriptografske organe, koji su odgovorni za bezbednost saobraćaja.

Pukovnik
Đuro JEKIĆ